

Umulige projekter?

Thomas Bloch Ravn

Der var ikke rigtig nogen, der troede på Den Gamle Bys vilde planer om at lave et nyt kvarter fra den tid, mange kan huske. Vi kiggede tilbage i museets historie, og fandt ud af, at Den Gamle By flere gange havde realiseret projekter, som mange fandt umulige. Det var godt for museets selvforståelse og gav os rygstød til at tage fat på de nye, store projekter, som nu kan færdiggøres over de kommende fem år.

Et nyt, moderne kvarter har gradvist taget form, og når hele kvarteret står færdigt omkring 2020, er det med boliger og butikker fra 1974, et ældre havnemiljø også fra 1974, en 2014-gade og en ny moderne indgang mod syd.

I begyndelsen af 1990'erne var optimismen til at overse i Den Gamle By. Stemningen var præget af, at der ikke rigtigt var noget, der kunne lade sig gøre, og i museums- og arkitektkredse var der ikke opbakning til open air-museernes model med at flytte huse for at bevare dem. Det var også så som så med den politiske interesse for museet.

Det lykkedes med Møntmestergården

Det ændrede sig med Møntmestergården. Igennem nogle år havde museet forgæves forsøgt at skaffe midler til genopførelse af dette enestående bygningsmonument fra den tidlige enevældes København. Men i 1996-97 gik der hul på bylden, og i 2000 stod Møntmestergården færdig i det ydre. Der var skaffet 45 mio kr, Danmarks Radio havde fulgt projektet, og Den Gamle By havde et rekordstort antal besøgende. Herefter kom

de resterende 15 mio kr på plads, så den komplicerede indre aptering og udsmykning kunne udføres.

Håndværkere, konservatorer, museumsinspektører, ja hele museet rankede ryggen, og vi blev alle ligesom nogle centimeter højere.

Da var det, at stemningen vendte. Den Gamle By begyndte igen at tro på, at museet var – og er – noget helt særligt, og vi genopdagede historien om, at det flere gange tidligere var lykkedes for Den Gamle By at løfte opgaver, som ingen troede på kunne lykkes.

Det begyndte med Nationalmuseets modstand mod at bevare Borgmestergården

Da Den Gamle Bys grundlægger, Peter Holm, tog initiativ til at redde og bevare den bygning, der senere skulle blive kendt som Borgmestergården, mødte han modstand fra lokale såvel som statslige museumsmyndigheder. Det var i tiden op til Landsudstillingen i Aarhus i 1909. Peter Holm stødte på modstand mod flytning af bygningen til udstillingsområdet, og da han efter succesen på Landsudstillingen ønskede at finde en permanent placering, fortsatte modstanden med uformindsket styrke.

Hverken formanden for det lokale Aarhus Museum eller Nationalmuseets direktør, den fremtrædende arkæolog Sophus Müller, anbefalede en bevaring af Borgmestergården. Ja, de gik ligefrem imod og foreslog efter Landsudstillingen, at man skulle hugge bindingsværket i stykker og sælge

Ved at flytte Den Klingenbergsske Gård til Den Gamle By reddede man den fornemme købmandsgård fra nedrivning. Foto fra Jomfru Ane Gade i Aalborg, ca. 1920. Foto fra Torvet i Den Gamle By, 2002. Foto: Knud Nielsen.

det som pindebrænde. Deres argumenter var dels, at Borgmestergården, der var opført i 1597, var alt for ung til at være interessant i museumssammenhæng! Dels at en genskabelse ifølge sagens natur måtte indebære elementer af rekonstruktion.

Peter Holm lærte at arbejde i modvind

Peter Holm og hans støtter arbejdede imidlertid videre med sagen, og i 1914 kunne Borgmestergården åbne på dens nuværende placering. Trods alle odds var projektet lykkedes, og Peter Holm havde lært at arbejde i modvind.

Små 10 år efter, i 1923, var der atter brug for at gå egne veje for at løse en opgave, der kunne synes umulig. Anledningen var den planlagte nedrivning af en fornem købmandsgård i Jomfru Ane Gade i Aalborg, kaldet Den Klingenbergsske Gård. Bygningen var blevet fredet i 1918, men på trods af loven og på trods af Nationalmuseets engagement i sagen var der ikke noget at gøre. Gården skulle rives ned. Efter at have undersøgt alle muligheder for at bevare gården, henvendte man sig til Peter Holm i Den Gamle By. Ved gode støtters hjælp lykkedes det ham at redde gårdens otte enkeltbygninger, at flytte dem til Aarhus og her åbne dem som Aalborggården i 1926. Det kan måske være svært at forstå det i dag, men det var en enestående bedrift tilbage i 1920'erne.

Det moderne projekt i modvind

Det var i kølvandet på succesen med Møntmestergården, at ideen om en kronologisk opdatering af Den Gamle By begyndte at tage form. Og vi var pavestolte, da vi i 2002 lancerede ideen om at udvide Den Gamle By med et helt nyt kvarter, der skulle vise bygninger, boliger og erhverv fra 1900-tallets Danmark. Vi var også 100 procent overbeviste om, at museet her var i fuld overensstemmelse med sit eget bankende hjerte og grundlæggende idé.

Det var derfor noget af et slag i ansigtet for bestyrelsesformand Peter Jensen og undertegnede, da repræsentanter for Kulturarvsstyrelsen på et møde i Den Gamle By i foråret 2003 utvetydigt og meget kontant gjorde det klart, at det ikke var et projekt, Den Gamle By burde gå videre med.

Vi fortsatte

Kulturarvsstyrelsens afvisning gjorde ondt! Men den gav os anledning til at overveje projektet én gang til. Resultatet blev, at bestyrelse og direktion besluttede, at Den Gamle By skulle fortsætte sit arbejde.

- I 2003 opslog vi i regi af Dansk Center for Byhistorie et ph.d.-stipendium i byplanlægningens historie i Danmark.
- Året efter ansatte vi en museumsinspektør, Allan Leth Frandsen, der skulle arbejde med at udvikle projektet.
- Museet erhvervede magasinkapacitet, så vi kunne opbevare de store mængder bygningsmateriale og inventar, som ville blive relevant.
- Aarhus Kommune skabte 2004-06 plangrundlaget, så Den Gamle By fik det nødvendige areal til realisering af projektet.
- I 2005 afholdt museet en international konference, der havde til formål at bringe erfaringer fra udenlandske museers arbejde med moderne tid til Den Gamle By.
- Vi foretog undersøgelser og analyserede, hvilke bygninger der var repræsentative fra de danske provinsbyers brokvarterer i perioden, hvilke butikker der var flest af og mest typiske, hvordan befolknings sammensætningen var osv.
- Og vi iværksatte arbejdet med en masterplan for projektet.

Det lykkedes

I 2007 donerede A.P. Møller Fonden i alt 161 mio kr til den første etape af udvidelsen af Den Gamle By. Planlægningen gik straks i gang, og i vinteren 2009-10 begyndte det store anlægsarbejde. Denne første etape åbnede successivt i 2013, 2014 og 2015.

Og allerede i efteråret 2014 bevilgede A.P. Møller Fonden de resterende 135 mio kr, som skal til for at gøre den store opdatering af Den Gamle By færdig med et 1974-kvarter, en 2014-gade og moderne indgangsbygning.

Donationen betyder, at hele 1974-kvarteret kan realiseres med bygninger, boliger og butikker. Den betyder, at Sydhavnen, hvor der hidtil har været byggeplads og mandskabsskure, kan indrettes som et ældre og nedslidt havnemiljø anno 1974. Det betyder, at Den Gamle By kan afslutte sin historiefortælling med en 2014-gade, og som slutsten placere en ny og moderne indgang mod syd, så tilgængeligheden til museet bliver markant forbedret.

Fantastisk at det lykkedes! Opbakningen fra A.P. Møller Fonden var afgørende, men det hjalp også, at vi via Den Gamle Bys historie genfandt troen på, at museet rummer særlige ressourcer, der gør, at vi kan løfte opgaver, som kan synes umulige.

English summary

Impossible projects?

At the turn of the century, Den Gamle By rebuilt the magnificent Mintmaster's Mansion from Copenhagen. The success made us believe that the museum is able to implement even larger projects. We looked back into history and discovered that in the founding period it was deeply rooted in Den Gamle By's DNA to be able to carry out projects that others considered impossible. Reviving this attitude provided important encouragement when the plan surfaced for adding districts from the 20th century to the town.

Mod alle odds lykkedes det Den Gamle By at genopføre Møntmestergården. Det gav os mod på nye projekter, som kunne forekomme umulige, her ikke mindst opbygningen af de moderne bykvarterer.

